

## Anketa Sodobnosti: Ali se Cerkev vrača v politiko?

Bralci Sodobnosti so lahko ugotovili, da se je uredništvo odločilo za vrsto povsem odprtih, v ničemer aprioristično zastavljenih raziskav o sedanjem materialnem in duhovnem prenavljanju slovenske družbe. Najprej smo v naši anketi povabili k sodelovanju ekonomiste, potem zgodovinarje, v prejšnji številki pesnike in pisatelje, tokrat pa namenjamo našo raziskavo vsemu, kar se novega dogaja v Cerkvi in v prenavljajočem se krščanstvu na Slovenskem. K sodelovanju vabimo vso cerkveno hierarhijo, vse slovenske škofe, najbolj znane teoretike cerkvenega življenja in teološke misli, hkrati pa tudi tiste laike, ki se strokovno ukvarjajo s Cerkvijo kot družbenim in političnim fenomenom.

Namen tudi tokratne ankete ni zunaj zastavljenih vprašanj, ampak izključno in samo v želji, da bi se dokopali do kar najbolj zanesljive podobe o pomembnem delu našega skupnega življenja v sedanjem obdobju, ki je na ravni razpoloženja misli in družbenega dogajanja eno najbolj vznemirljivih v naši zgodovini in ta trenutek prav gotovo polno vrenja, pričakovanj, iluzij in že tudi razočaranj. Tudi zato je poskus približevanja kolikor mogoče objektivni oceni stanja na enem izmed področij našega narodovega življenja toliko bolj pomemben in upamo, da tudi ploden. Zato pričakujemo, da se bodo povabljeni za sodelovanje v tej anketi odzvali našemu vabilu s tolikšnim razumevanjem kot pri vseh prejšnjih. Ohranjamo tudi isti model prispevkov: možni so odgovori na vsa ponujena vprašanja, prav tako samo odgovori na izbrana vprašanja, torej samo na nekatera, ali pa zaokroženo razmišljanje o celotni problematiki, ki jo nakazuje priloženo vabilo k anketi. Tako je mogoče razumeti ponujena vprašanja tudi samo kot teze ali kot spodbudo za razmislek. Obsega ne omejujemo, samo za orientacijo si ga zamišljamo nekako med 4 in 10 stranmi.

Vnaprej iskrena hvala za sodelovanje.

1. *Ko nastopi kriza, kakršnakoli že, se prejšnja nasprotja rada zamenjajo v svoji pozicijski soodvisnosti: obrobno postane središčno, središče je potisnjeno na obrobje. Zato je povsem razumljiva misel, pogosto je tudi vtis, da se Cerkev ob novih političnih spremembah v Sloveniji vrača v središče, ne samo kot verska navzočnost, ampak tudi kot politično usmerjevalna sila.*

2. *Malreaux, znan ateist, je nekoč izjavil, da bo 21. stoletje religiozno. Je mogoče pričakovati ponovno »pokristjanjenje« Evrope ali pa je na neki način končana era krščanske evropske civilizacije, če upoštevamo porast nekonfesionalne religioznosti? Bo Cerkev na Slovenskem šla v poskus ponovne rekatolizacije in se ob tem naslonila na zgodovinski model, da se idealno pokriva s temeljnimi interesi naroda?*

3. *Sociologi, filozofi in drugi že dolgo ugotavljajo čisto nove odnose vsaj v evropskem prostoru, ki naj bi bili posledica tako imenovanega somraka ali celo smrti ideologij. Morda si je tako mogoče obrazložiti naglo sesutje vseh*

evropskih marksističnih državnih tvorb, ki so izraziteje kot drugi sistemi temeljile prav na ideologiji. Ali je v smislu teh družbenih sprememb, somraka ali smrti ideologij, popustila, se zrahljala tudi nekdanja toga ortodoksna cerkvena nauka in njene prakse? Preprosteje rečeno: koliko in v kakšni smeri se je, konceptualno in dejavno, demokratizirala tudi Cerkev, na Slovenskem še posebej?

4. Izraz klerikalizem je sicer zgodovinsko pogojen in ga morda kaže zaradi negativnega predznaka črtati iz slovenskega besednjaka. Toda vendarle ni mogoče prezreti občutne politizacije Cerkve, če recimo upoštevamo pisanje verskega tiska, ki neposredno posega celo na tako vprašanje, kot je sindikalni boj in stavka delavcev. Ob tem nehote prihaja v spomin stari politični model: bipolarizacija slovenske družbe na ideološki osnovi.

5. Pričakovati je bilo, da bomo z demokratizacijo začeli preseirati ideologizacijo naše družbe, da bomo razvili pluralno in strpno javno življenje. Vtis pa je, da se Cerkev s krščansko demokratsko stranko vrača v politiko. Krščanski demokrati namreč izrecno naglašajo nazorski element v politiki. Se Cerkev s tem strinja?

6. Mnenje, da je ločitev Cerkve od države razumna zadeva, je v razvitem svetu prevladujoče. Je takšna ločitev pri nas bila v prejšnjem sistemu (v odnosu do Cerkve pogosto nasilna), se v modernem smislu uresničuje zdaj ali pa je Cerkev za slovenstvo preveč dragocena, da bi se mogla ali hotela sprijazniti s takšno vlogo, če ni vanjo prisiljena?

7. Vzgoja, šolstvo, kultura so dejavnosti, do katerih Cerkev ne more biti ravnodušna, v čem je lahko v njih plodno navzoča, ne da bi zbudila konflikt med tistimi, ki njene organizirane navzočnosti na teh področjih, tudi prek stranke slovenskih krščanskih demokratov, ne ocenjujejo pozitivno?

8. Kako je mogoče uskladiti politične tendence cerkvene inštitucije z evangelijskim naukom o svobodi in dostojanstvu vsakega človeka, tudi glede njegove politične volje in duhovne usmerjenosti? Kje so meje tolerantne oznanjevalne prakse?

9. Za zunanjega opazovalca pomeni resno vprašanje, kako je cerkvena inštitucija rigorozna glede različnih družbenopolitičnih praks in teorij, ki izhajajo iz krščanskega sporočila. Prav v zadnjem času opažamo poskuse, da se izkorenini teologija osvoboditve in družbenopolitično gibanje, ki ga inspirira. S katerimi kriteriji opravlja Cerkev selektivni izbor med različnimi smermi?

10. Iz slovenske zgodovine je znano, kakšen odnos je imela uradna Cerkev do krščanskega socializma, posebno do recimo Edvarda Kocbeka. Tudi gibanje 2000 ni nikoli uživalo njenega zaupanja. To se je pokazalo tudi pri izrinjanju SKSG (slovenskega krščanskega socialnega gibanja) iz naše predvolilne scene. Mar cerkveno učiteljstvo meni, da je bistvo krščanskega oznanila nujno vezano na prav določeno družbeno prakso? Opažamo, da je ta dilema drugod v Evropi presežena. V duhu tega bi pričakovali, da bo cerkveno vodstvo pri nas tudi dejansko, ne le deklarativno zavzelo nevtralno stališče, ali vsaj pokazalo odprtost za alternativne krščanske smeri.

11. Kako si zamišljate navzočnost Cerkve v moderni družbi, ki bo prej ali slej tudi na Slovenskem vsaj v javnem življenju vse bolj laična, civilna, pluralna in religiozno heterogena? Se bo krščanska praksa osredotočila na intimo? Bo navzoča posredno prek delovanja kristjanov v javnem življenju?

*Ali pa se bo morda usmerila na populistične oblike manifestiranja, ali tudi na politično angažiranje?*

*12. Izrazito populistična oblika manifestiranja evangelizacije je bil na primer obisk patra Tartiffa\* v Ljubljani. Ob tem se odpirata vprašanji: Kako veže Cerkev določene parapsihološke pojave na samo vsebino krščanske religije? In mar ni Cerkev tega dogodka uporabila predvsem za medijsko urditev svojih pozicij?*

*13. In na koncu: ali poteka sedanja prenova znotraj slovenske Cerkve bliže podobnim spremembam v drugih dosedanjih socialističnih deželah, torej kot korekcija dosedanjih dejavnosti ali odprava resničnih in morda tudi domernih blokad, ali pa se slovenska Cerkev neposredno vključuje v univerzalno prenavo rimokatoliške Cerkve sploh?*

Glav. in odgovorni urednik  
Ciril Zlobec

Ljubljana, 17. 9. 1990

\* V izvornem tipkopisu, ki so ga prejeli povabljeni k sodelovanju, se je z imenom patra Tardifa hudomušno poigral »pretipkovalni«  
škrat, lapus calami ali nagajiva asociacija, kakorkoli že: dva udeleženca v anketi (T. Kermauner in D. Ocvirk) sta se ob tem duhovito spotaknila. Prav je torej, da njuna bodica na škrate – urednika ostane.

## Druga evangelizacija pomeni ponudbo



dr. Alojzij  
Šuštar,  
ljubljski  
nadškof in  
slovenski  
metropolit

1. Nedvomno imajo spremembe pri nas tudi na Cerkev vpliv. Pomenijo zanjo nov izziv in nove naloge. Cerkev so ne le škofje in duhovniki, ampak tudi verniki, ki po krstu, veri in svobodni odločitvi hočejo pripadati cerkvenemu občestvu. V tem smislu je Cerkev bila v slovenski zgodovini vedno v središču, ker je bila velika večina slovenskega naroda verna. Kako močna in živa pa je bila, je bilo odvisno od tega, kakšna je bila vernost ljudi, kakšno njihovo krščansko življenje in kakšno njihovo pričevanje v javnosti. Tudi v zadnjih petinštiridesetih letih je bila Cerkev v določenem pomenu v središču slovenskega naroda, čeprav je bila uradno izrinjena iz javnosti in potisnjena na rob. Sprememba se danes kaže v tem, da Cerkev močneje stopa v javnost v zavesti poslanstva, da ima iz evangelija res nekaj povedati in nuditi ljudem pomembne prvine pri graditvi boljše prihodnosti. V kakšnem smislu se Cerkev tudi kot politično usmerjevalna sila vrača v središče, je težko reči. Gotovo se bodo ob Cerkvi, kakor koli jo že razumemo, kresali in ločevali duhovi, pa naj gre za družbeni nauk Cerkve, za npravna načela ali za okrožnice papeža Janeza Pavla II. Vse to je lahko vir za usmerjanje javnega, kulturnega, socialnega in političnega življenja, če bodo verniki enakopravni člani v demokratični družbi. Gotovo pa cerkvena hierarhija sama ne bo in noče biti kakršna koli politična usmerjevalna sila.